

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/123/2007

O WYCHOWANIU SEKSUALNYM MŁODZIEŻY

KOMUNIKAT Z BADAŃ

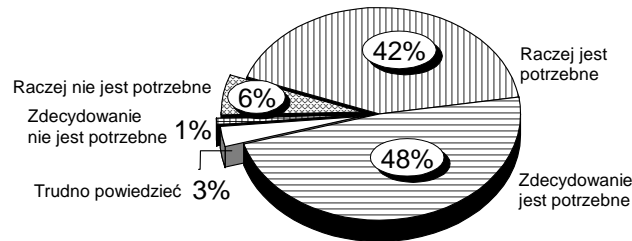
WARSZAWA, SIERPIEŃ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

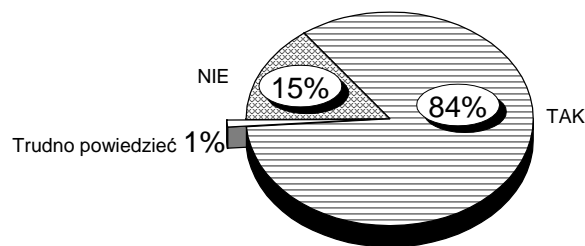

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2006 roku

CZY UWAŻA PAN(I), ŻE PRZEKAZYWANIE W SZKOLE DZIECIOM WIEDZY O ŻYCIU SEKSUALNYM CZŁOWIEKA JEST POTRZEBNE CZY TEŻ NIE?

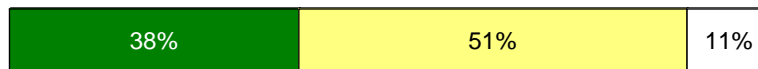

JAK PAN(I) MYŚLI, CZY W SZKOŁACH POWINNY ODBYWAĆ SIĘ ZAJĘCIA, NA KTÓRYCH MŁODZI LUDZIE MOGLIBY POZNAĆ RÓŻNE METODY ZAPOBIEGANIA CIĄŻY?

JAKIE SĄ PANA(I) OPINIE NA TEMAT KONTAKTÓW SEKSUALNYCH? CZY ZGADZA SIĘ PAN(I) CZY TEŻ NIE ZGADZA Z PONIŻSZYMI STWIERDZENIAMI?

Pierwsze kontakty seksualne ludzie powinni mieć dopiero po zawarciu małżeństwa

To zupełnie normalne, że kochający się ludzie utrzymują ze sobą kontakty seksualne, ślub nie jest do tego konieczny

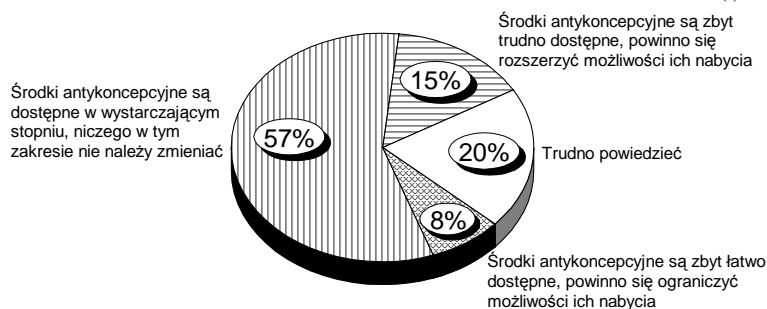

Seks nie wymaga ani miłości, ani małżeństwa, nawet przelotny związek może dostarczyć przyjemnych, pięknych przeżyć

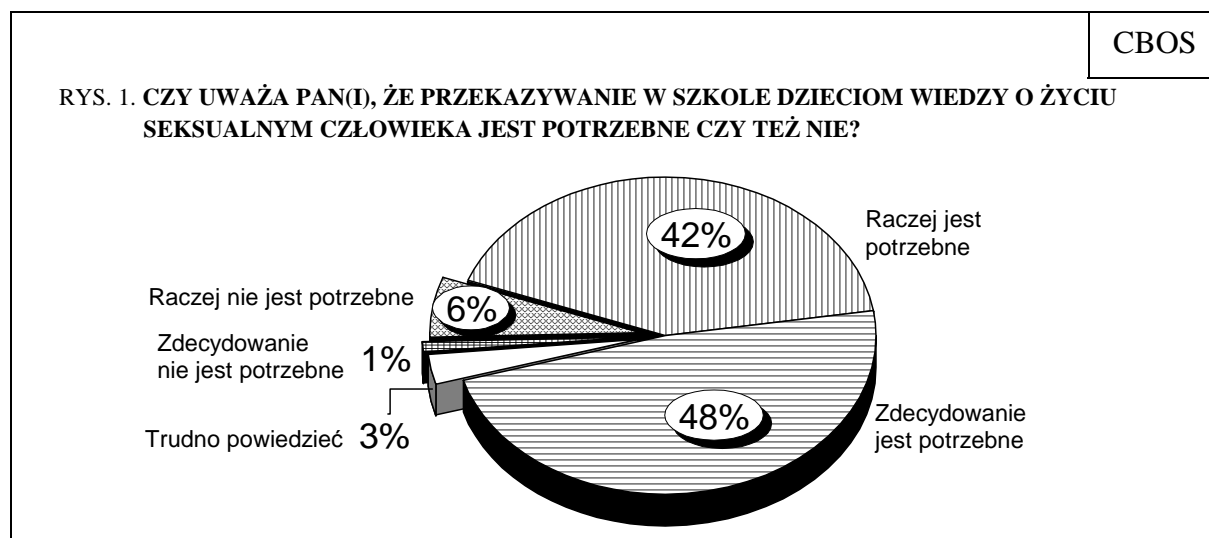
■ Zgadzam się ■ Nie zgadzam się □ Trudno powiedzieć

JAKIE JEST PANA(I) ZDANIE NA TEMAT DOSTĘPNOŚCI ŚRODKÓW ANTYKONCEPCYJNYCH W POLSCE? KTÓRE Z PONIŻSZYCH STWIERDZEŃ NAJLEPIEJ ODDAJE PANA(I) OPINIĘ?

W jednym z ostatnich badań¹ podjęliśmy kwestię wprowadzenia do szkół lekcji wychowania seksualnego, w tym umożliwienia uczniom poznania różnych metod zapobiegania ciąży. Interesował nas też stosunek Polaków do różnych form antykoncepcji oraz ocena jej dostępności w naszym kraju. Pytaliśmy również o opinie na temat seksu pozamałżeńskiego.

Przekonanie, że w szkole powinno się przekazywać wiedzę o życiu seksualnym człowieka, jest powszechne (90%).

W porównaniu z rokiem 1998 odsetek respondentów zdecydowanie podzielających ten pogląd wzrósł o 13 punktów, natomiast odsetek tych, którzy są przeciwnego zdania, zmalał o ponad połowę (z 18% do 7%).

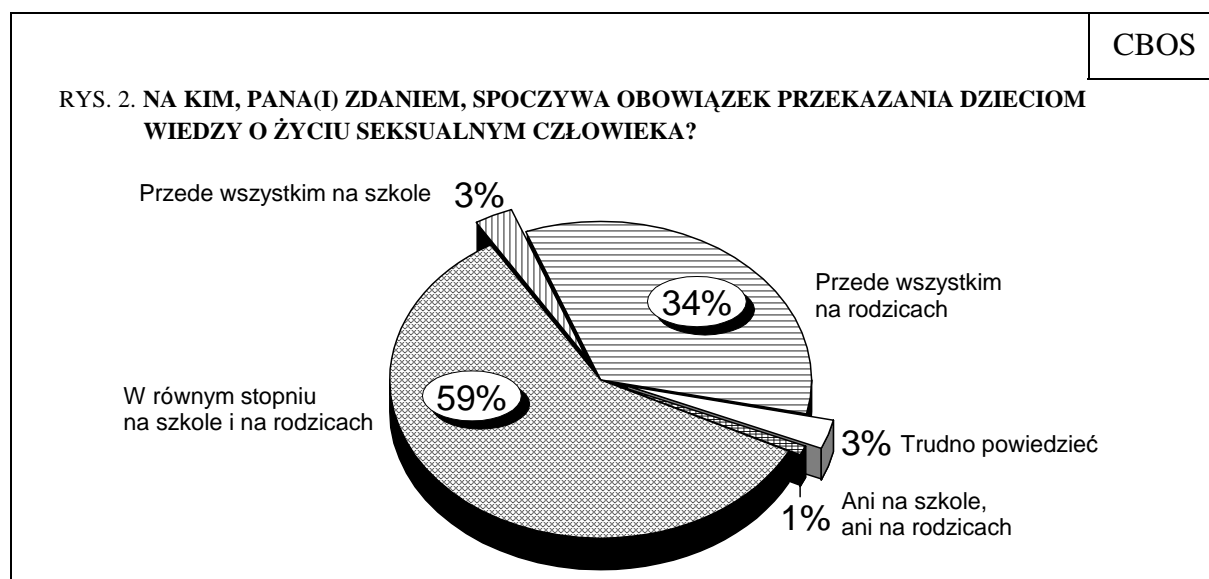
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (206) zrealizowano w dniach od 29 czerwca do 2 lipca 2007 roku na liczącej 1064 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy uważa Pan(i), że przekazywanie w szkole dzieciom wiedzy o życiu seksualnym człowieka jest potrzebne czy też nie?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	1998	2007
	w procentach	
Zdecydowanie jest potrzebne	35	48
Raczej jest potrzebne	42	42
Raczej nie jest potrzebne	12	6
Zdecydowanie nie jest potrzebne	6	1
Trudno powiedzieć	5	3

Wychowanie seksualne w szkołach popierają niemal wszyscy mieszkańcy miast powyżej 500 tys. ludności (97%, w tym 71% zdecydowanie), osoby pracujące na własny rachunek, nieco częściej respondenci deklarujący poglądy lewicowe niż identyfikujący się z prawicą. Mniej zwolenników i zarazem więcej przeciwników lekcji wychowania seksualnego jest wśród badanych najstarszych, najslabiej wykształconych, źle oceniających swoją sytuację materialną, mieszkających na wsi, a także wśród emerytów oraz osób najbardziej zaangażowanych w praktyki religijne, jednak i w tych grupach zdecydowanie przeważa pogląd, że takie lekcje są potrzebne (patrz tabele aneksowe).

Niemal trzy piąte ankietowanych (59%) jest zdania, że obowiązek przekazywania dzieciom wiedzy o życiu seksualnym człowieka spoczywa w równym stopniu na rodzicach i szkole, jedna trzecia zaś (34%) sądzi, że należy to przede wszystkim do rodziców. Nieliczni (3%) uważają, że wychowaniem seksualnym dzieci i młodzieży powinna zająć się głównie szkoła.

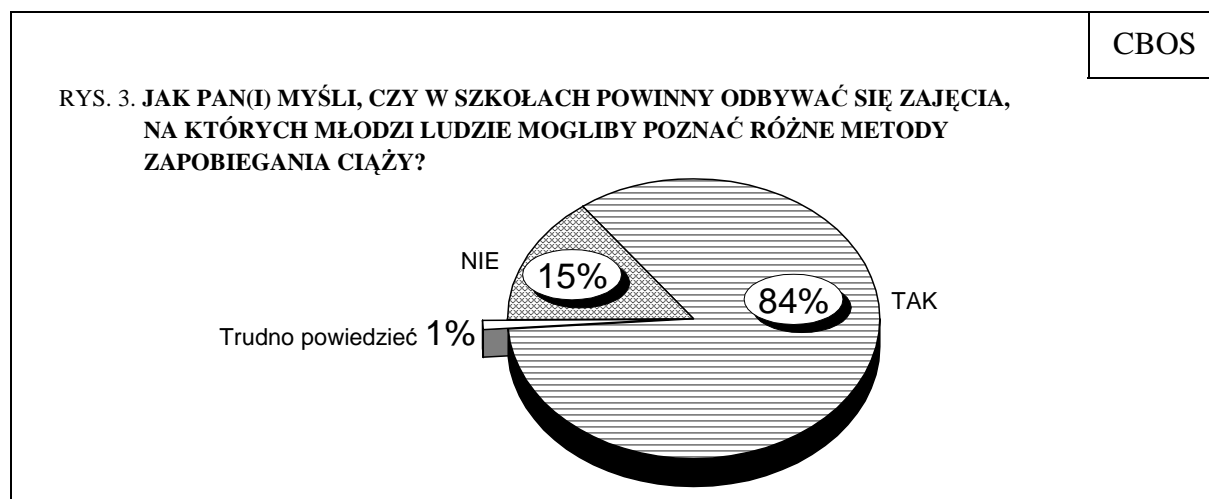
W porównaniu z rokiem 1998 znacznie wzrósł (o 9 punktów) odsetek respondentów uważających, że odpowiedzialność za przekazywanie dzieciom wiedzy o życiu seksualnym człowieka spoczywa przede wszystkim na rodzicach.

Tabela 2

Na kim, Pana(i) zdaniem, spoczywa obowiązek przekazania dzieciom wiedzy o życiu seksualnym człowieka?	Wskazania respondentów według terminów badań	
	1998	2007
	w procentach	
Przed wszystkim na rodzicach	25	34
Przed wszystkim na szkole	4	3
W równym stopniu na szkole i na rodzicach	66	59
Ani na szkole, ani na rodzicach	1	1
Trudno powiedzieć	4	3

Im lepiej wykształceni są badani oraz im większa jest miejscowość, w której mieszkają, tym częściej są zdania, że troska o wychowanie seksualne dzieci to przede wszystkim sprawa ich rodziców. Taki pogląd częściej niż inni wyrażają osoby zajmujące stanowiska kierownicze, inteligencja, pracownicy umysłowi niższego szczebla i fizyczno-umysłowi oraz ankietowani w ogóle nieuczestniczący w praktykach religijnych; częstszy jest też wśród kobiet niż mężczyzn. Odsetek osób uważających, że obowiązek edukacji seksualnej powinien być dzielony między szkołę a rodziców, najwyższy jest wśród rolników (87%), respondentów pracujących na własny rachunek (70%), mieszkańców wsi i najmniejszych miast (odpowiednio 63% i 68%).

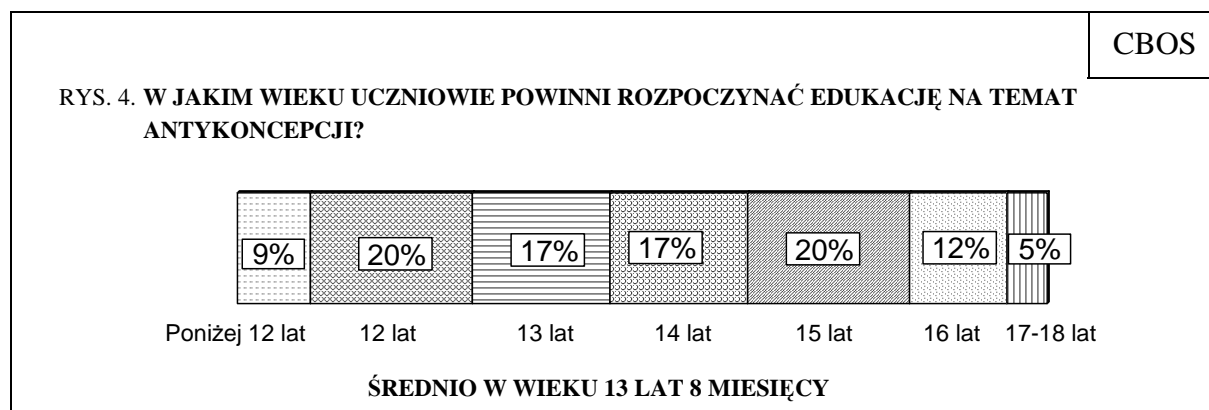
Zdecydowana większość ankietowanych (84%) uważa, że w szkołach powinny odbywać się zajęcia, na których młodzi ludzie mogliby poznać różne metody zapobiegania ciąży.

Zwolenników takich zajęć jest na ogół tym więcej, im młodszy są ankietowani, w im większej miejscowości mieszkają i im lepiej oceniają własne warunki materialne. Za edukacją na temat antykoncepcji częściej opowiadają się respondenci o poglądach lewicowych niż deklarujący orientację prawicową. Im częstsze uczestnictwo w praktykach religijnych, tym częstszy sprzeciw wobec zajęć szkolnych poświęconych różnym metodom zapobiegania ciąży.

Osoby opowiadające się za edukacją na temat antykoncepcji zapytaliśmy, w jakim wieku uczniowie powinni ją rozpoczynać. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że edukację w tym zakresie powinno się zaczynać przeciętnie nieco poniżej 14 roku życia.

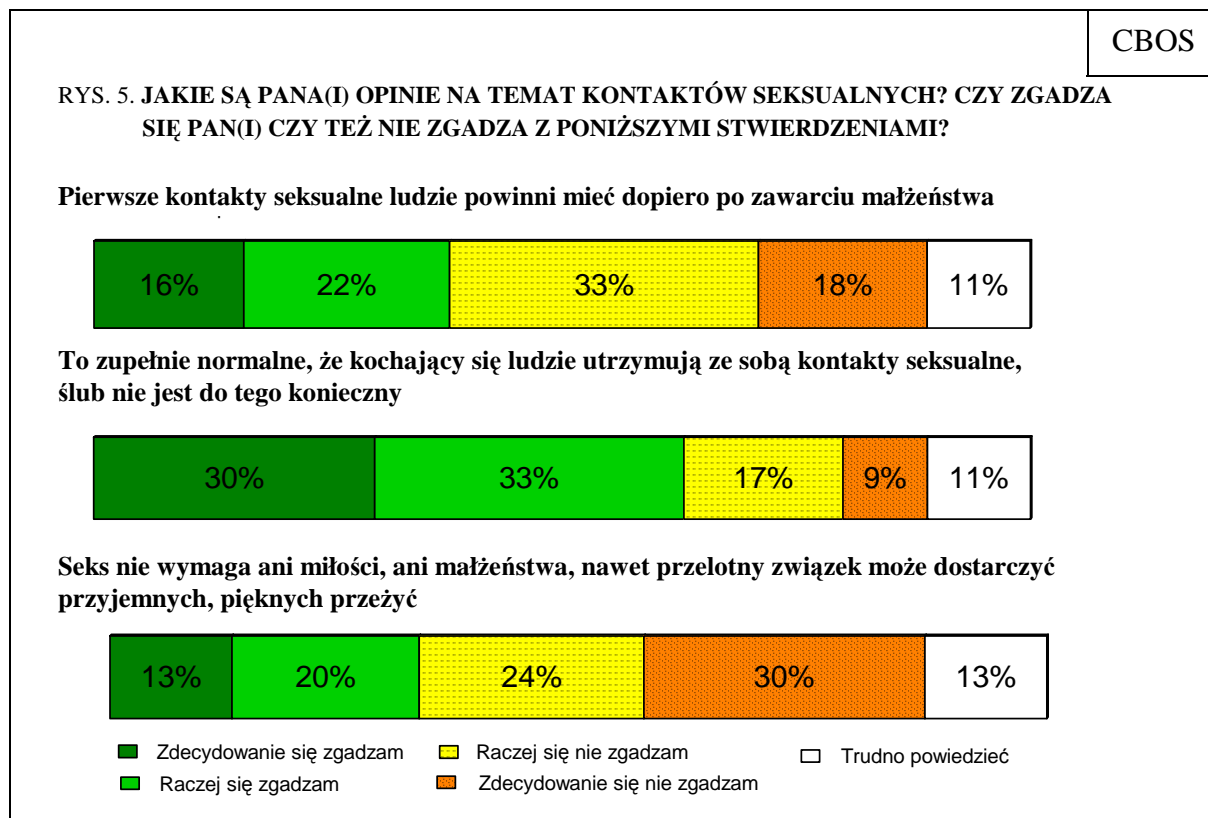
ODPOWIEDZI OSÓB, KTÓRE UWAŻAJĄ, ŻE TEGO TYPU EDUKACJA JEST POTRZEBNA (N=877)

Wśród badanych uważających, że edukacja na temat antykoncepcji jest potrzebna, jedna piąta (20%) sądzi, że powinni ją rozpoczynać uczniowie mający 12 lat, tyle samo (20%) – że najbardziej odpowiedni wiek to 15 lat. Po 17% respondentów jest zdania, że edukację tego typu powinni zaczynać uczniowie 13–14-letni. Co ósmy ankietowany (12%) uważa, że powinno się ją rozpoczynać w wieku 16 lat, co jedenasty (9%) – że poniżej 12 roku życia, a co dwudziesty (5%) – że w wieku 17–18 lat.

Wśród uczestników badania przeważa opinia, że ludzie nie muszą czekać na zawarcie małżeństwa, żeby zacząć życie seksualne (51% wskazań). Ci, którzy uważają, że pierwsze kontakty seksualne powinno się mieć po ślubie, stanowią 38% ogółu. Prawie dwie trzecie ankietowanych (63%) zgadza się też ze stwierdzeniem, że zupełnie normalne jest, by kochający się ludzie utrzymywali ze sobą kontakty seksualne, przy czym ślub nie jest do tego

konieczny. Przeciwnego zdania jest co czwarty respondent (26%). O tym, że seks nie wymaga ani miłości, ani małżeństwa i że nawet przelotny związek może dostarczyć przyjemnych, pięknych przeżyć, przekonana jest co trzecia osoba (33%), natomiast więcej niż co druga (54%) nie zgadza się z tą opinią.

Opinie dotyczące podejmowania przedmałżeńskich i pozamałżeńskich kontaktów seksualnych w znacznym stopniu uzależnione są od płci, wykształcenia, poglądów politycznych ankietowanych oraz od oceny własnych warunków materialnych i deklarowanej częstości udziału w praktykach religijnych. Kobiety, respondenci najstąbiej wykształceni, źle oceniający swoją sytuację materialną, deklarujący prawicowe poglądy polityczne, a przede wszystkim najmocniej zaangażowani religijnie są zdecydowanie mniej liberalni niż pozostali, jeśli chodzi o pozamałżeńskie kontakty seksualne.

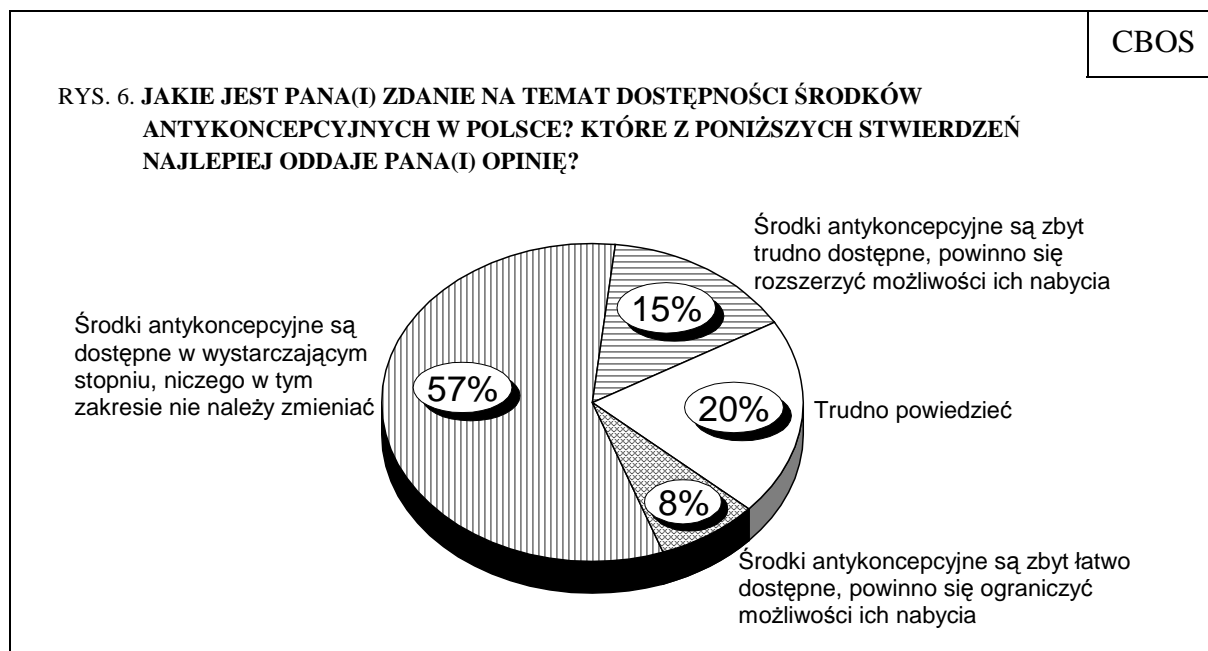
Tabela 3

	Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza z poniższymi stwierdzeniami?					
	Pierwsze kontakty seksualne ludzie powinni mieć dopiero po zawarciu małżeństwa		To zupełnie normalne, że kochający się ludzie utrzymują ze sobą kontakty seksualne, ślub nie jest do tego konieczny		Seks nie wymaga ani miłości, ani małżeństwa, nawet przelotny związek może dostarczyć przyjemnych, pięknych przeżyć	
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Zgadzam się	Nie zgadzam się
	w procentach					
Ogółem	38	51	63	26	33	54
Płeć						
Mężczyźni	31	59	72	18	45	42
Kobiety	44	44	55	34	22	65
Wykształcenie						
Podstawowe	47	38	46	36	24	56
Zasadnicze zawodowe	36	53	69	22	30	49
Średnie	33	59	71	23	36	55
Wyższe	32	58	72	20	34	52
Ocena własnych warunków materialnych						
Złe	49	42	55	34	25	59
Średnie	38	49	63	25	33	53
Dobre	31	61	69	23	37	52
Udział w praktykach religijnych						
Kilka razy w tygodniu	71	22	23	64	16	72
Raz w tygodniu	43	46	58	32	26	61
1-2 razy w miesiącu	35	53	78	14	40	43
Kilka razy w roku	20	69	79	8	45	39
W ogóle nie uczestniczy	22	70	77	15	51	40
Poglądy polityczne						
Lewica	23	65	79	10	41	45
Centrum	35	57	67	25	34	56
Prawica	46	44	55	35	32	55

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Znacząco mniej osób akceptujących pozamałżeńskie kontakty seksualne jest również wśród badanych starszych (powyżej 55 roku życia), mieszkańców wsi, rolników i emerytów, natomiast znacząco więcej aprobujących takie kontakty – wśród respondentów mających najwyższe dochody.

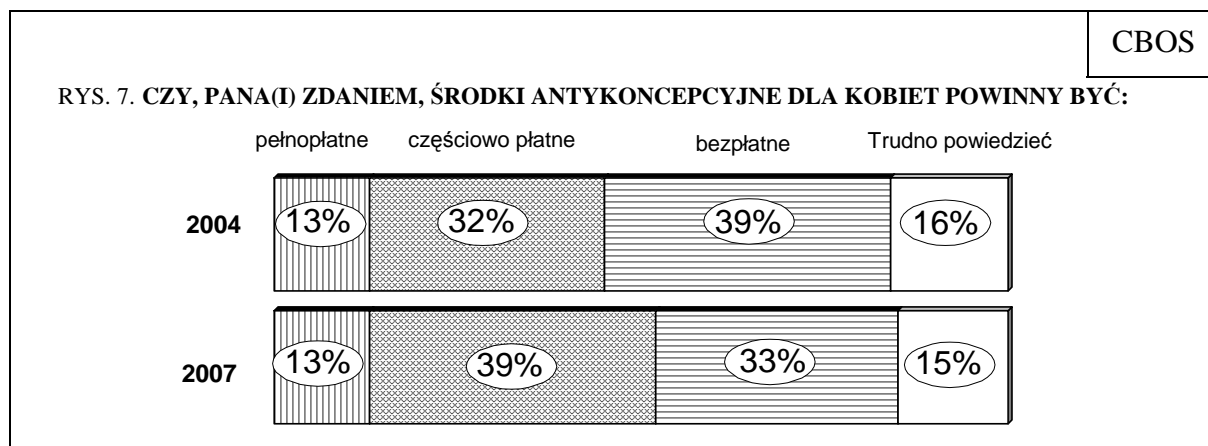
W badaniu poruszyliśmy też kwestię dostępności środków antykoncepcyjnych. Co siódmy respondent (15%) uważa, że są one zbyt trudno dostępne, a co dwunasty (8%) jest przeciwnego zdania i sądzi, że powinno się ograniczyć możliwości ich nabycia. Jednak w opinii większości badanych (57%) środki antykoncepcyjne są obecnie dostępne w wystarczającym stopniu i niczego w tym zakresie nie należy zmieniać. Stosunkowo duża grupa (20%) nie ma wyrobionej opinii na ten temat.

Odpowiedzi na to pytanie w niewielkim stopniu różnicują cechy społeczno-demograficzne respondentów. Na zbyt małą dostępność antykoncepcji nieco częściej niż przeciętnie wskazują osoby młode (do 34 roku życia), mające co najmniej średnie wykształcenie, mieszkańcy najmniejszych miast (do 20 tys. ludności), uczniowie i studenci oraz bezrobotni. Z kolei ze stwierdzeniem, że powinno się ograniczyć możliwości nabycia środków zapobiegających ciąży, częściej niż inni zgadzają się emeryci, osoby pracujące na własny rachunek, a także deklarujące częsty udział w praktykach religijnych; częściej też kobiety niż mężczyźni. Jednak we wszystkich grupach przeważa opinia, że istniejący stan jest zadowalający (patrz tabele aneksowe).

Pytanie o dostępność środków zapobiegających zajściu w ciążę uzupełniliśmy pytaniem o odpłatność za antykoncepcję dla kobiet. Kwestię tę poruszaliśmy również

w naszych wcześniejszych badaniach². W stosunku do roku 2004 odnotowujemy zmiany opinii w tym zakresie. Zmalała (z 39% do 33%) liczba osób uważających, że środki antykoncepcyjne dla kobiet powinny być bezpłatne, wzrosła natomiast (z 32% do 39%) liczba badanych, według których powinny one być objęte częściową refundacją. Tak samo jak trzy lata temu, co ósmy respondent (13%) jest zdania, że środki dla kobiet zapobiegające ciąży powinny być pełnopłatne.

Na opinie w tym względzie wyraźnie wpływają deklarowane poglądy polityczne badanych. Najwięcej zwolenników bezpłatnej antykoncepcji dla kobiet jest wśród osób o przekonaniach lewicowych, natomiast respondenci identyfikujący się z prawicą częściej niż inni opowiadają się za pełną odpłatnością. Im młodszy są badani, lepiej wykształceni i im lepiej oceniają własną sytuację materialną, tym częściej wyrażają opinię, że środki antykoncepcyjne dla kobiet powinny być częściowo płatne.

Zapytaliśmy również o poglądy na temat dopuszczalności stosowania różnych metod zapobiegania ciąży w sytuacji, gdy ludzie z jakichś względów przez pewien czas nie chcą mieć dzieci (na przykład boją się utraty pracy, nie są pewni, czy ich partner byłby dobrym rodzicem, myślą, że są jeszcze za młodzi na posiadanie dzieci, lub z innych przyczyn). Większość badanych uznała za dopuszczalne w takich przypadkach wszystkie wymienione środki, choć stopień ich akceptacji był różny (od 52% do 84%). Warto też zauważyć, że nieliczni ankietowani (4%) wyznają pogląd, iż w żaden sposób nie powinno się zapobiegać

² Zob. komunikat CBOS „Opinie o opiece zdrowotnej po uchwaleniu nowej ustawy”, październik 2004 (oprac. W. Derczyński).

ciąży. Odsetek takich opinii jest szczególnie wysoki wśród rolników, emerytów, badanych powyżej 54 roku życia, mających wykształcenie podstawowe i źle oceniających swoje warunki materialne.

Tabela 4

Jak Pan(i) myśli, czy w celu zapobieżenia ciąży dopuszczalne jest czy też raczej niedopuszczalne podejmowanie takich działań, jak:	Zdecydowanie dopuszczalne	Raczej dopuszczalne	Raczej niedopuszczalne	Zdecydowanie niedopuszczalne	Trudno powiedzieć, nie znam tej metody	Uważam, że nie powinno się w żaden sposób zapobiegać ciąży
	w procentach					
- stosowanie naturalnych metod planowania rodziny („kalendarzyk”, metoda termiczno-objawowa)	55	29	3	2	7	4
- stosowanie prezerwatyw	47	33	5	3	7	4
- stosunki przerywane	34	36	10	6	10	4
- stosowanie antykoncepcji hormonalnej (tabletki, pigułki, plastry antykoncepcyjne)	32	32	11	7	15	4
- stosowanie mechanicznych środków antykoncepcyjnych dla kobiet (spirale, wkładki domaciczne, kapturki i inne)	31	29	12	7	16	4
- stosowanie chemicznych środków antykoncepcyjnych (różnego typu preparaty plemnikobójcze – kremy, pianki i inne)	30	28	13	7	17	4
- stosowanie hormonalnej antykoncepcji po stosunku (tabletki hormonalne zapobiegające zajściu w ciążę, przeznaczone do stosowania do 3 dni po stosunku)	24	28	13	11	20	4

Najmniej kontrowersyjne okazało się stosowanie naturalnych metod planowania rodziny („kalendarzyk”, metoda termiczno-objawowa), które dopuszcza 84% respondentów (w tym 55% zdecydowanie). Cztery piąte badanych (80%) akceptuje stosowanie prezerwatyw, a 8% jest temu przeciwnych. Prawie trzy czwarte respondentów (70%) uważa stosunki przerywane za dopuszczalną metodę antykoncepcyjną, niemal dwie trzecie (64%) sądzi tak o antykoncepcji hormonalnej (tabletki, plastry antykoncepcyjne itp.), a 60% ankietowanych – o stosowaniu mechanicznych środków antykoncepcyjnych dla kobiet (spirale, wkładki domaciczne, kapturki itp.). Negatywnie do tych metod nastawionych jest od 16% do 19% badanych. Co piąty (20%) uważa natomiast za niedopuszczalne stosowanie chemicznych środków antykoncepcyjnych (różnego typu preparaty plemnikobójcze – kremy, pianki i inne), a prawie co czwarty (24%) – stosowanie hormonalnej antykoncepcji postkoitalnej (tabletki hormonalne zapobiegające zajściu w ciążę, przeznaczone do stosowania do 3 dni po stosunku). Te metody aprobuje odpowiednio 58% i 52% respondentów.

Warto w tym miejscu podkreślić, że mniejsza akceptacja niektórych środków zapobiegania ciąży wiąże się z częściej deklarowaną ich nieznaną. Trudno jest też stwierdzić, jak dalece dezaprobata niektórych środków uwarunkowana jest ogólnymi poglądami, a w jakim stopniu łączy się z przekonaniem o ich skuteczności.

Podobnie jak w przypadku innych pytań dotyczących antykoncepcji stosunkowo dużo osób (od 7% do 20%) nie ma wyrobionej opinii na ten temat bądź twierdzi, że nie zna metod, o które pytali nasi ankieterzy.

Wszystkie zabiegi mające zapobiec zajściu w ciążę, poza tzw. naturalnymi metodami planowania rodziny, w znacznie większym stopniu niż przeciętnie w całej populacji nie zyskują aprobaty osób o prawicowych poglądach politycznych i często uczestniczących w praktykach religijnych. Stosowanie różnych metod antykoncepcyjnych dopuszcza też stosunkowo mniej respondentów w grupach, w których sprzeciw wobec zapobiegania ciąży w ogóle jest najwyższy (przypomnijmy, dotyczyło to rolników, emerytów, badanych powyżej 54 roku życia, mających wykształcenie podstawowe oraz źle oceniających swoje warunki materialne). W tych grupach (poza rolnikami) wysoki jest też, podobnie jak wśród mieszkańców wsi, odsetek osób niemających wyrobionej opinii na temat antykoncepcji.

Kobiety nieco częściej niż mężczyźni za niedopuszczalne uznają stosunki przerywane, stosowanie hormonalnej antykoncepcji po stosunku, mechanicznych środków antykoncepcyjnych dla kobiet, a także prezerwatyw. O naturalnych metodach planowania rodziny z wyższą od przeciętnej dezaprobatą wypowiadają się osoby zajmujące stanowiska kierownicze, inteligencja, respondenci nieuczestniczący w praktykach religijnych.

Większość Polaków dopuszcza stosowanie różnych metod antykoncepcyjnych, przy czym największą aprobatą cieszą się tzw. naturalne metody planowania rodziny, a najmniejszą – hormonalna antykoncepcja postkoitalna. Ponad połowa osób biorących udział w naszym badaniu uważa, że z podjęciem współżycia seksualnego nie trzeba czekać do czasu zawarcia małżeństwa i że jest zupełnie normalne, iż kochający się ludzie utrzymują ze sobą kontakty seksualne, a ślub nie jest do tego konieczny. W tej sytuacji nie dziwi, że zdecydowana większość ankietowanych opowiada się za wychowaniem seksualnym w szkołach, w tym również za lekcjami, na których nastolatki poznawałyby różne metody zapobiegania ciąży.

Opracowała

Joanna SZCZEPAŃSKA

A N E K S

Tabela 1. Czy uważa Pan(i), że przekazywanie w szkole dzieciom wiedzy o życiu seksualnym człowieka jest potrzebne czy też nie? 1 - Zdecydowanie jest potrzebne; 2 - Raczej jest potrzebne; 3 - Raczej nie jest potrzebne; 4 - Zdecydowanie nie jest potrzebne

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	48	42	6	1	3	1058
Płeć						
Mężczyźni	48	43	6	1	2	506
Kobiety	48	42	5	1	4	552
Wiek						
18-24 lat	52	38	7	2	1	154
25-34	52	44	3	0	2	188
35-44	58	37	4	0	0	174
45-54	49	45	4	1	1	195
55-64	44	47	5	1	4	141
65 lat i więcej	35	44	9	4	7	206
Miejsce zamieszkania						
Wieś	40	45	8	2	5	410
Miasto do 20 tys.	52	39	6	1	2	141
20-100 tys.	47	46	4	1	1	214
101-500 tys.	49	44	6	1	1	172
501 tys.i więcej mieszk.	71	26	0	0	3	121
Wykształcenie						
Podstawowe	37	45	10	2	6	305
Zasadnicze zawodowe	49	43	4	2	1	282
Średnie	55	40	4	0	1	362
Wyższe	52	41	3	1	3	109
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	59	35	5	0	1	57
Prac.umysł.niż.szczebła	55	41	3	1	1	90
Pracownicy fiz.- umysł.	48	46	5	0	1	88
Robotnicy wykwalifikowani	50	45	3	0	2	95
Robotnicy niewykwalifik.	45	46	4	5	0	47
Rolnicy	49	45	6	0	0	56
Pracujący na własny rach.	49	50	0	0	2	47
Bierni zawodowo						
Renciści	38	52	7	1	2	75
Emeryci	38	44	8	3	7	244
Uczniowie i studenci	50	37	11	0	2	82
Bezrobotni	57	35	4	0	4	124
Gospodynie domowe i inni	58	33	6	2	2	52
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	46	48	5	1	1	135
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	52	42	5	1	0	70
sekt. pryw. poza rolnict.	52	43	3	1	2	228
prywatnym gosp. rolnym	50	45	6	0	0	60
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	54	37	10	0	0	73
301-500	47	43	6	0	3	152
501-900	49	41	5	2	3	230
901-1200	52	39	5	2	2	96
Powyżej 1200 zł	54	40	3	1	1	97
Ocena własnych war. mater.						
Złe	44	39	10	1	5	225
Średnie	50	43	4	1	3	512
Dobre	48	44	5	1	2	320
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	35	39	10	7	9	81
Raz w tygodniu	46	46	6	1	2	542
1-2 razy w miesiącu	53	44	2	0	1	178
Kilka razy w roku	56	34	6	1	4	158
W ogóle nie uczestniczy	49	38	6	1	5	99
Poglądy polityczne						
Lewica	58	36	2	1	3	157
Centrum	51	41	6	0	2	310
Prawica	46	43	6	3	2	303
Trudno powiedzieć	42	47	6	0	5	284

Tabela 2. Na kim, Pana(i) zdaniem, spoczywa obowiązek przekazania dzieciom wiedzy o życiu seksualnym człowieka? 1 - Przede wszystkim na rodzicach; 2 - Przede wszystkim na szkole; 3 - W równym stopniu na szkole i na rodzicach; 4 - Ani na szkole, ani na rodzicach

(%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	3	59	1	3	1061
Płeć						
Mężczyźni	31	3	62	0	4	508
Kobiety	37	3	57	1	3	553
Wiek						
18-24 lat	35	1	59	1	4	154
25-34	39	4	55	0	2	188
35-44	34	1	64	0	1	174
45-54	34	2	61	0	2	195
55-64	31	5	61	0	3	143
65 lat i więcej	30	5	56	2	8	207
Miejsce zamieszkania						
Wieś	27	3	63	0	7	413
Miasto do 20 tys.	30	2	68	0	1	141
20-100 tys.	39	4	57	0	0	214
101-500 tys.	39	5	52	2	2	172
501 tys.i więcej mieszk.	46	0	52	0	2	121
Wykształcenie						
Podstawowe	28	6	58	1	7	308
Zasadnicze zawodowe	35	2	59	1	3	282
Średnie	36	2	61	0	1	362
Wyższe	43	1	55	0	1	109
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	44	1	55	0	0	57
Prac.umysł.niż.szczebła	46	3	49	0	2	90
Pracownicy fiz.- umysł.	40	0	59	0	1	88
Robotnicy wykwalifikowani	38	4	57	0	1	95
Robotnicy niewykwalifik.	28	0	61	3	8	47
Rolnicy	9	5	87	0	0	56
Pracujący na własny rach.	28	2	70	0	0	47
Bierni zawodowo						
Renciści	30	4	58	1	6	76
Emeryci	31	6	56	1	5	245
Uczniowie i studenci	37	2	57	0	4	82
Bezrobotni	35	1	58	0	6	124
Gospodynie domowe i inni	35	0	65	0	0	52
Pracuje w:						
inst. państw., publicznej	39	1	58	1	1	135
spółce właścicieli						
prywatnych i państwa	39	2	56	0	3	70
sekt. pryw. poza rolnict.	36	1	60	1	2	228
prywatnym gosp. rolnym	9	4	87	0	0	60
Dochody na jedną osobę						
Do 300 zł	37	3	56	0	5	73
301-500	32	0	65	1	2	154
501-900	32	3	62	0	2	232
901-1200	37	5	56	1	0	96
Powyżej 1200 zł	40	0	58	0	2	97
Ocena własnych war. mater.						
Złe	34	4	55	1	6	226
Średnie	33	3	60	1	3	512
Dobre	35	2	60	0	3	321
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	38	8	48	3	4	81
Raz w tygodniu	33	3	61	0	3	545
1-2 razy w miesiącu	28	4	67	0	2	178
Kilka razy w roku	36	0	58	1	5	158
W ogóle nie uczestniczy	45	3	46	0	5	99
Poglądy polityczne						
Lewica	36	3	57	1	3	157
Centrum	34	3	61	0	2	310
Prawica	33	3	61	1	2	305
Trudno powiedzieć	34	2	57	0	7	286

Tabela 3. Jakie jest Pana(i) zdanie na temat dostępności środków antykoncepcyjnych w Polsce? Które z poniższych stwierdzeń najlepiej oddaje Pana(i) opinię?
1 - Środki antykoncepcyjne są zbyt trudno dostępne, powinno się rozszerzyć możliwości ich nabycia; 2 - Środki antykoncepcyjne są dostępne w wystarczającym stopniu, niczego w tym zakresie nie należy zmieniać; 3 - Środki antykoncepcyjne są zbyt łatwo dostępne, powinno się ograniczyć możliwości ich nabycia

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	15	57	8	20	1059
Płeć					
Mężczyźni	15	59	5	20	508
Kobiety	15	55	10	20	551
Wiek					
18-24 lat	18	64	8	10	154
25-34	20	67	5	9	188
35-44	13	71	8	8	174
45-54	16	58	8	17	195
55-64	10	49	9	33	142
65 lat i więcej	12	37	8	44	206
Miejsce zamieszkania					
Wieś	11	55	7	27	411
Miasto do 20 tys.	23	50	9	18	141
20-100 tys.	15	64	7	14	213
101-500 tys.	17	61	9	13	172
501 tys. i więcej mieszk.	15	54	7	24	121
Wykształcenie					
Podstawowe	12	41	9	38	306
Zasadnicze zawodowe	13	62	8	16	282
Średnie	18	64	7	11	362
Wyższe	17	66	6	10	109
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	18	62	7	13	57
Prac.umysł.niż.szczebła	15	75	6	5	90
Pracownicy fiz.- umysł.	14	71	6	9	88
Robotnicy wykwalifikowani	15	66	10	9	95
Robotnicy niewykwalifik.	10	67	10	13	47
Rolnicy	12	72	0	16	56
Pracujący na własny rach.	18	60	12	10	47
Bierni zawodowo					
Renciści	17	36	4	44	75
Emeryci	11	41	11	37	244
Uczniowie i studenci	19	64	7	10	82
Bezrobotni	19	61	5	15	124
Gospodynie domowe i inni	15	43	9	33	52
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	13	70	8	9	135
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	16	69	8	7	70
sekt. pryw. poza rolnict.	19	65	9	7	228
prywatnym gosp. rolnym	11	73	0	16	60
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	14	59	9	18	73
301-500	17	60	8	16	153
501-900	9	57	7	26	232
901-1200	20	55	7	18	96
Powyżej 1200 zł	14	61	10	16	97
Ocena własnych war. mater.					
Złe	13	51	7	29	225
Średnie	16	57	7	20	511
Dobre	15	62	9	14	321
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	5	43	15	38	81
Raz w tygodniu	14	60	9	17	543
1-2 razy w miesiącu	16	59	5	21	178
Kilka razy w roku	23	53	4	20	158
W ogóle nie uczestniczy	15	57	3	24	99
Poglądy polityczne					
Lewica	17	54	8	22	157
Centrum	19	63	6	12	309
Prawica	13	60	9	17	305
Trudno powiedzieć	11	50	8	31	285

Tabela 4. Zdarza się, że ludzie z jakichś względów przez pewien czas nie chcą mieć dzieci, na przykład boją się utraty pracy, myślą, że są jeszcze za młodzi na posiadanie dzieci, nie są pewni, czy byłoby dobrymi i odpowiedzialnymi rodzicami itp. Jak Pan(i) myśli, czy w celu zapobieżenia ciąży dopuszczalne jest czy też raczej niedopuszczalne **stosowanie naturalnych metod planowania rodziny („kalendarzyk”, metoda termiczno-objawowa)**? 1 - Zdecydowanie dopuszczalne; 2 - Raczej dopuszczalne; 3 - Raczej niedopuszczalne; 4 - Zdecydowanie niedopuszczalne; 5 - Trudno powiedzieć, nie znam tej metody; 6 - Uważam, że nie powinno się w żaden sposób zapobiegać ciąży

	(%)						
	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	55	29	3	2	7	4	1057
Płeć							
Mężczyźni	54	31	3	2	8	2	507
Kobiety	56	28	4	2	5	5	550
Wiek							
18-24 lat	58	30	2	3	7	0	154
25-34	59	31	3	3	3	2	188
35-44	61	33	2	1	3	1	174
45-54	61	29	2	3	4	1	195
55-64	44	34	2	0	10	9	140
65 lat i więcej	46	23	6	2	14	9	207
Miejsce zamieszkania							
Wieś	51	28	3	1	10	6	410
Miasto do 20 tys.	62	29	0	3	3	3	141
20-100 tys.	51	37	3	2	4	3	213
101-500 tys.	51	36	3	3	6	1	172
501 tys.i więcej mieszk.	71	14	6	1	7	2	121
Wykształcenie							
Podstawowe	46	25	4	2	15	8	306
Zasadnicze zawodowe	57	33	2	1	4	3	282
Średnie	58	31	3	3	3	1	361
Wyższe	64	28	3	2	1	3	108
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	60	26	5	5	3	0	57
Prac.umysł.niż.szczębla	68	28	2	1	1	0	90
Pracownicy fiz.- umysł.	52	34	1	4	6	2	88
Robotnicy wykwalifikowani	44	46	4	2	4	0	95
Robotnicy niewykwalifik.	63	27	0	3	4	2	47
Rolnicy	47	27	3	3	6	14	56
Pracujący na własny rach.	62	32	2	2	3	0	47
Bierni zawodowo							
Renciści	61	20	7	1	10	3	75
Emeryci	47	28	3	1	11	9	245
Uczniowie i studenci	58	30	4	1	6	0	82
Bezrobotni	59	26	1	2	10	2	124
Gospodynie domowe i inni	57	32	4	2	0	5	50
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	58	31	1	4	5	1	135
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	53	34	3	4	4	2	70
sekt. pryw. poza rolnict.	57	35	3	2	2	0	227
prywatnym gosp. rolnym	48	25	3	3	6	15	60
Dochody na jedną osobę							
Do 300 zł	61	24	0	1	10	4	73
301-500	53	29	3	2	7	6	152
501-900	57	29	3	2	5	3	231
901-1200	54	26	8	2	7	3	96
Powyżej 1200 zł	64	18	5	3	6	4	96
Ocena własnych war. mater.							
Złe	51	28	3	2	9	8	224
Średnie	54	31	4	1	7	3	511
Dobre	59	29	2	3	5	3	321
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	59	19	4	4	11	3	81
Raz w tygodniu	56	31	3	1	5	4	540
1-2 razy w miesiącu	47	37	1	2	10	4	179
Kilka razy w roku	58	27	4	2	5	4	158
W ogóle nie uczestniczy	53	21	4	7	12	4	99
Poglądy polityczne							
Lewica	57	28	3	4	5	3	157
Centrum	56	31	3	2	5	3	309
Prawica	58	28	3	2	6	2	304
Trudno powiedzieć	49	31	3	2	9	6	284

Tabela 5. Zdarza się, że ludzie z jakichś względów przez pewien czas nie chcą mieć dzieci, na przykład boją się utraty pracy, myślą, że są jeszcze za młodzi na posiadanie dzieci, nie są pewni, czy byłiby dobrymi i odpowiedzialnymi rodzicami itp. Jak Pan(i) myśli, czy w celu zapobieżenia ciąży dopuszczalne jest czy też raczej niedopuszczalne stosowanie prezerwatyw? 1 - Zdecydowanie dopuszczalne; 2 - Raczej dopuszczalne; 3 - Raczej niedopuszczalne; 4 - Zdecydowanie niedopuszczalne; 5 - Trudno powiedzieć, nie znam tej metody; 6 - Uważam, że nie powinno się w żaden sposób zapobiegać ciąży

	(%)						
	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	47	33	5	3	7	4	1054
Płeć							
Mężczyźni	50	34	4	2	8	2	506
Kobiety	45	33	6	4	7	5	548
Wiek							
18-24 lat	63	26	4	0	7	0	154
25-34	57	32	4	2	3	2	188
35-44	50	36	3	6	4	1	174
45-54	48	35	8	3	4	1	194
55-64	36	40	5	3	8	10	140
65 lat i więcej	31	33	7	3	15	10	204
Miejsce zamieszkania							
Wieś	40	32	7	3	11	6	409
Miasto do 20 tys.	49	36	4	2	6	3	141
20-100 tys.	51	39	3	2	2	3	212
101-500 tys.	48	39	2	4	5	2	172
501 tys.i więcej mieszk.	63	19	7	3	6	2	120
Wykształcenie							
Podstawowe	37	31	7	4	13	8	305
Zasadnicze zawodowe	45	39	6	2	5	3	281
Średnie	57	31	4	2	5	1	361
Wyższe	52	36	3	3	4	2	107
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	54	28	3	2	11	1	57
Prac.umysł.niż.szczebła	61	32	6	1	1	0	90
Pracownicy fiz.- umysł.	54	32	4	3	6	2	88
Robotnicy wykwalifikowani	49	41	5	1	3	0	95
Robotnicy niewykwalifik.	64	25	3	4	4	0	47
Rolnicy	31	36	6	3	10	14	56
Pracujący na własny rach.	56	34	4	4	2	0	47
Bierni zawodowo							
Renciści	40	36	11	2	9	3	75
Emeryci	32	35	6	4	13	10	242
Uczniowie i studenci	61	28	3	0	8	0	82
Bezrobotni	55	31	2	4	6	2	123
Gospodynie domowe i inni	40	37	6	10	2	5	50
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	50	35	5	3	6	1	135
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	54	35	4	3	3	2	70
sekt. pryw. poza rolnict.	61	30	4	2	2	0	227
prywatnym gosp. rolnym	33	34	5	3	11	14	60
Dochody na jedną osobę							
Do 300 zł	42	34	5	8	7	4	72
301-500	49	30	4	3	7	7	152
501-900	46	34	6	5	6	3	230
901-1200	46	34	8	4	5	3	96
Powyżej 1200 zł	68	22	3	0	3	4	95
Ocena własnych war. mater.							
Złe	41	32	8	5	7	8	223
Średnie	43	37	5	3	9	3	511
Dobre	58	29	3	1	5	2	319
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	32	28	10	13	14	3	80
Raz w tygodniu	45	37	6	3	5	4	538
1-2 razy w miesiącu	49	34	4	0	9	4	179
Kilka razy w roku	59	26	3	0	8	4	158
W ogóle nie uczestniczy	55	30	2	3	7	4	99
Poglądy polityczne							
Lewica	59	27	4	0	7	2	157
Centrum	52	34	5	1	4	4	309
Prawica	46	33	7	5	7	2	303
Trudno powiedzieć	38	36	5	4	11	7	282

Tabela 6. Zdarza się, że ludzie z jakichś względów przez pewien czas nie chcą mieć dzieci, na przykład boją się utraty pracy, myślą, że są jeszcze za młodzi na posiadanie dzieci, nie są pewni, czy byłiby dobrymi i odpowiedzialnymi rodzicami itp. Jak Pan(i) myśli, czy w celu zapobieżenia ciąży dopuszczalne jest czy też raczej niedopuszczalne **stosowanie antykoncepcji hormonalnej (tabletki, pigułki, plastry antykoncepcyjne)**? 1 - Zdecydowanie dopuszczalne; 2 - Raczej dopuszczalne; 3 - Raczej niedopuszczalne; 4 - Zdecydowanie niedopuszczalne; 5 - Trudno powiedzieć, nie znam tej metody; 6 - Uważam, że nie powinno się w żaden sposób zapobiegać ciąży

	(%)						
	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	32	32	11	7	15	4	1051
Płeć							
Mężczyźni	29	34	13	5	16	2	504
Kobiety	34	29	9	8	13	6	547
Wiek							
18-24 lat	44	31	11	2	12	1	154
25-34	44	34	9	5	7	2	188
35-44	36	36	9	9	9	1	174
45-54	30	35	14	11	8	1	193
55-64	23	34	12	6	15	10	140
65 lat i więcej	15	22	10	7	34	11	202
Miejsce zamieszkania							
Wieś	23	27	14	8	22	7	407
Miasto do 20 tys.	38	34	5	4	15	3	141
20-100 tys.	35	38	9	6	8	4	212
101-500 tys.	35	39	8	8	9	2	171
501 tys.i więcej mieszk.	44	24	11	7	11	3	120
Wykształcenie							
Podstawowe	24	25	9	5	29	9	304
Zasadnicze zawodowe	27	32	17	8	12	4	280
Średnie	40	36	8	7	7	2	360
Wyższe	41	39	6	7	5	2	107
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	42	36	6	5	11	1	56
Prac.umysł.niż.szczebła	47	40	6	5	2	0	90
Pracownicy fiz.- umysł.	34	35	13	5	10	3	88
Robotnicy wykwalifikowani	37	39	11	3	11	0	95
Robotnicy niewykwalifik.	40	30	9	8	13	0	47
Rolnicy	22	24	19	12	10	14	56
Pracujący na własny rach.	50	33	7	7	3	0	47
Bierni zawodowo							
Renciści	25	36	12	3	21	3	75
Emeryci	17	25	12	9	27	11	240
Uczniowie i studenci	45	32	9	1	12	1	82
Bezrobotni	35	30	11	7	15	2	123
Gospodynie domowe i inni	24	31	10	18	12	5	50
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	35	39	7	9	9	1	135
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	46	31	13	0	8	2	70
sekt. pryw. poza rolnict.	44	36	8	5	7	1	227
prywatnym gosp. rolnym	20	24	20	11	11	14	60
Dochody na jedną osobę							
Do 300 zł	24	31	14	15	11	5	72
301-500	30	32	10	8	12	7	152
501-900	25	34	13	8	16	4	228
901-1200	30	30	15	6	16	3	96
Powyżej 1200 zł	56	23	6	3	8	4	95
Ocena własnych war. mater.							
Złe	24	27	12	10	18	9	223
Średnie	28	35	12	6	16	4	509
Dobre	44	30	8	5	10	2	318
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	16	26	12	19	24	3	80
Raz w tygodniu	27	34	13	8	14	4	535
1-2 razy w miesiącu	37	37	7	2	13	5	179
Kilka razy w roku	46	24	7	4	14	5	158
W ogóle nie uczestniczy	41	29	8	3	14	4	99
Poglądy polityczne							
Lewica	41	26	10	4	18	2	157
Centrum	33	41	11	4	8	4	309
Prawica	29	30	12	11	13	3	301
Trudno powiedzieć	29	27	9	7	21	8	281

Tabela 7. Zdarza się, że ludzie z jakichś względów przez pewien czas nie chcą mieć dzieci, na przykład boją się utraty pracy, myślą, że są jeszcze za młodzi na posiadanie dzieci, nie są pewni, czy byłiby dobrymi i odpowiedzialnymi rodzicami itp. Jak Pan(i) myśli, czy w celu zapobieżenia ciąży dopuszczalne jest czy też raczej niedopuszczalne **stosowanie hormonalnej antykoncepcji po stosunku (tabletki hormonalne zapobiegające zajściu w ciążę, przeznaczone do stosowania do 3 dni po stosunku)**? 1 - Zdecydowanie dopuszczalne; 2 - Raczej dopuszczalne; 3 - Raczej niedopuszczalne; 4 - Zdecydowanie niedopuszczalne; 5 - Trudno powiedzieć, nie znam tej metody; 6 - Uważam, że nie powinno się w żaden sposób zapobiegać ciąży

	(%)						
	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	24	28	13	11	20	4	1052
Płeć							
Mężczyźni	24	30	12	9	22	2	505
Kobiety	23	26	13	13	19	6	547
Wiek							
18-24 lat	30	32	15	8	15	0	154
25-34	33	31	11	10	13	2	188
35-44	27	27	12	16	16	2	174
45-54	23	32	16	12	16	1	193
55-64	18	29	11	11	22	10	140
65 lat i więcej	11	17	11	10	39	11	203
Miejsce zamieszkania							
Wieś	17	24	12	11	29	7	407
Miasto do 20 tys.	32	31	8	6	19	3	141
20-100 tys.	24	31	14	13	13	4	212
101-500 tys.	28	36	11	10	13	2	172
501 tys.i więcej mieszk.	30	18	19	15	16	2	120
Wykształcenie							
Podstawowe	16	21	10	8	36	9	304
Zasadnicze zawodowe	25	28	17	11	15	4	281
Średnie	28	32	12	12	14	2	360
Wyższe	25	33	12	17	10	2	107
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	27	31	9	14	17	1	56
Prac.umysł.niż.szczebla	33	28	24	10	5	0	90
Pracownicy fiz.- umysł.	28	35	16	6	13	3	88
Robotnicy wykwalifikowani	32	32	13	6	17	0	95
Robotnicy niewykwalifik.	33	17	13	19	18	0	47
Rolnicy	12	30	16	12	15	14	56
Pracujący na własny rach.	33	22	5	21	18	0	47
Bierni zawodowo							
Renciści	15	38	12	6	26	3	75
Emeryci	13	18	13	13	33	11	241
Uczniowie i studenci	29	34	15	6	16	0	82
Bezrobotni	29	31	6	11	20	3	123
Gospodynie domowe i inni	17	33	4	20	22	5	50
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	25	29	14	16	15	1	135
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	40	28	17	3	11	2	70
sekt. pryw. poza rolnict.	32	29	13	11	13	1	227
prywatnym gosp. rolnym	13	28	17	11	17	14	60
Dochody na jedną osobę							
Do 300 zł	21	33	13	16	12	5	72
301-500	23	32	12	9	17	7	152
501-900	19	24	18	14	21	4	229
901-1200	24	24	16	14	19	3	96
Powyżej 1200 zł	37	23	8	12	16	4	95
Ocena własnych war. mater.							
Złe	18	28	11	14	20	9	223
Średnie	22	29	13	10	22	4	509
Dobre	31	26	13	11	17	2	319
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	8	19	15	29	27	3	80
Raz w tygodniu	20	28	15	13	19	4	536
1-2 razy w miesiącu	26	36	10	4	20	5	179
Kilka razy w roku	35	23	9	7	21	4	158
W ogóle nie uczestniczy	35	26	9	7	19	4	99
Poglądy polityczne							
Lewica	29	28	12	6	23	2	157
Centrum	23	35	14	8	16	4	309
Prawica	22	24	16	16	19	3	303
Trudno powiedzieć	23	24	8	12	25	8	281